Yhteistoiminta-asiamiehen toimisto

HE 132/2026 vp

Joel Salminen

YT-asiamies

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Säästöt ja tehostaminen

Säästöt - epävarmoja

- Epävarmaa toteutuvatko säästöt
- Toteutuessaan ovat parhaimmillaankin vähäiset
- Uusi veroluonteinen maksu korjaa tilannetta osin.
- Henkilöstömitoitukset uudessa järjestelyssä esityksessä alhaisemmat kuin vastaanottavien virastojen ilmoitettu tarve

Tehostaminen - ??

Lainauksia hallituksen esityksestä

- ”Yhteistoiminta-asiamiehen toimisto on pystynyt varsin tehokkaasti edistämään yhteistoimintalainsäädännön noudattamista ennakollisin toimin.”
- ”Yhteistoiminta-asiamiehen työpanos on ollut merkittävä henkilöstörahastoihin liittyvissä ohjaus- ja neuvontatehtävissä”
- ”Henkilöstörahastojen määrä on kasvussa ja niiden määrä on lähes kolminkertaistunut viimeisen viiden vuoden aikana.”
- ”Näitä tehtäviä ei välttämättä voida toteuttaa uusissa viranomaisissa ainakaan täysin nykyisessä laajuudessaan.”

Lakimuutokset

- Jos hallituksen esityksen mukaiseen ratkaisuun kuitenkin päädytään, olisi hyvä ottaa huomioon muutama tärkeä yksityiskohta liittyen mm. liikesalaisuuksien suojaan ja valvontailmoituksien käsittelyyn.

- Jos muutoksia ei tehdä, ilmoittajansuoja vaarantuu ja liikesalaisuudet tulevat julkisiksi ilman, että asiasta olisi tarkoituksellisesti päätetty. (Koskee erityisesti PRHn tilannetta)
- Valvontailmoitusten käsittelyssä menettelyn osalta ongelmia vastaanottavissa virastoissa. (Liittyy sekä lupa- ja valvontavirastoon että PRH)

- Asia liittyy tehtävien siirtoon uusiin toimijoihin, joita koskevassa lainsäädännössä tai viranomaisen käytännössä ei ole riittävää tukea ilmoittajansuojan tai liikesalaisuuksien säilyttämiseksi esimerkiksi tietopyyntöjen osalta.

PRHn osalta keskeistä (1/2)

Ilmoittajansuoja Henkilöstörahastoasioiden siirtyessä patentti- ja rekisterihallitukselle on ehdottomasti samalla arvioitava se, miten henkilöstörahastojen toiminnasta tehtyjen ja tehtävien valvontailmoitusten ilmoittajansuoja jatkossa järjestetään.

- Toimintojen siirtyessä patentti- ja rekisterihallitukselle sinne siirtyy myös yhteistoiminta-asiamiestä koskevan lain perusteella nykyisin salassa pidettäviä ilmoittajien ja yritysten tietoja. Patentti- ja rekisterihallituksella ei ole vastaavaa ilmoittajan suojaa koskevaa lainsäädäntöä tukenaan kuin YT-asiamiehellä ja Lupa-ja valvontavirastolla
- Lisäksi olisi hyvä todeta valvontailmoitusten käsittelystä hallintolain noudattamisen vaade ja se, että ilmoitusten vastaanottoon pitää olla tarpeellinen ratkaisu.

PRHn osalta keskeistä (2/2)

Henkilöstörahastorekisteriin merkittyjen tietojen julkisuus (liikesalaisuudet)

- Henkilöstörahastolaissa ei ole säädetty henkilöstörahastorekisteriin merkittyjen tietojen julkisuudesta eikä oikeudesta saada otteita ja todistuksia rekisteriin merkityistä tiedoista. Tilanne on korjattava siten, että henkilöstörahastolakiin lisätään kaupparekisterilain (564/2023) 2 §:ää, yhdistyslain (503/1989) 47 §:ää ja säätiölain (487/2015) 13 luvun 1 §:ää vastaava säännös.
- Lisäksi on tarpeen ottaa henkilörahastolakiin säännös tilinpäätökseen sisältyvien asiakirjojen (mm. tase-erittelyjen ja pöytäkirjojen) salassapidosta säätiölain 5 luvun 5 §:ää vastaavasti.
- Salassapito on ehdottomasti ulotettava myös yrityskohtaisiin tulos- ja voittopalkkiomalleihin.
- Kyse on henkilöstörahaston jäsenten, niihin liittyvien yritysten ja itse henkilöstörahaston suojan tarpeesta.
- Suojaus on toteutettava jo ennen esitetyn selvityksen tekemistä.

LVVn osalta keskeistä (1/2)

Yhteistoimintalain valvonta erityisesti 16 § 1 momentin osalta?

- Lupa- ja valvontaviraton osalta erityisesti yhteistoimintalain 16 § 1 momentin mukaisten muutosneuvotteluiden jälkivalvontaprosessin tarkempi kuvaaminen on tarpeen. (eli mm. mahdollisiin irtisanomisin liittyvät neuvottelut)
- Esimerkiksi työsuojelun valvontalain mukainen kehotus ei ole tarkoituksenmukainen keino ”puuttua” asiaan, eikä sitä ole tarkoitettu tällaisten asioiden korjaamiseen. Lisäksi Lupa- ja valvontaviraston antamaan kehotukseen esimerkiksi muutosneuvotteluvelvoitteen rikkomisesta liittyy valitusmahdollisuus hallinto-oikeuteen, mikä johtaa siihen, että asiaa voidaan joutua käsittelemään hallintovalituksen lisäksi käräjäoikeudessa riita-asiana, mikä lisää osapuolten kustannuksia.
- Jatkossakin on syytä julkaista keskeisimmät ”lausunnot” ainakin niiltä osin, kun niissä otetaan kantaa laintulkinnallisesti ongelmallisiin kohtiin.

LVVn osalta keskeistä (2/2)

- Muutosneuvotteluista annetuille lausunnoilla on ollut suuri oikeussuojavaikutus niin ilmoituksen tekijälle kuin sille työnantajalle, jonka toiminnasta on ollut kysymys. Lausunnoilla on myös oikeudenkäytössä ohjaava vaikutus (ks. erityisesti Uusi-Oukari: Muutosneuvottelut).
- Lausuntoja on käytetty lain tulkinta-aineistona oikeuskirjallisuudessa. Lausunnoilla on ollut yksittäistapausta laajempi merkitys ja vaikutus. Niiden avulla on voitu yritys- ja yhteisötasolla ratkaista syntyneitä ongelmia osallistumisjärjestelmien käytännön soveltamisessa.
- Esityksessä ei perustella riittävästi, miten lausuntojen (tai niitä vastaavien lupa- ja valvontaviraston tapauskohtaisten selvitysten) antamisesta voitaisiin luopua eikä myöskään riittävästi kerrota, miten vireillä olevat tapauskohtaiset lausunnot käsitellään siirtymävaiheessa lupa- ja valvontavirastossa.

Vaihtoehdoista

- Yhteistoiminta-asiamiehen näkemyksen mukaan työneuvoston ja yhteistoiminta-asiamiehen toimiston yhdistäminen on selkeästi hallinnollisesti nopeampi ja tehokkaampi tapa saada aikaan sekä säästöjä että toiminnan tehostumista.
- Asiaa on esitelty tarkemmin lausuntopalautteissa sekä hallituksen esityksessä. Tätä vaihtoehtoa ei kuitenkaan selvitetty syvemmin, vaan päädyttiin nyt esillä olevan vaihtoehtoon.
  - Esimerkiksi sen arviointia ei tehty, olisiko mahdollista siirtää ensimmäisessä vaiheessa vain henkilöstörahastoasiat patentti- ja rekisterihallitukselle ja säätää esitetty veroluonteinen maksu kustannusten kattamiseksi ja yhdistää jäljelle jääneet työneuvoston ja yhteistoiminta-asiamiehen toimiston tehtävät.
  - Myöhemmässä vaiheessa yhdistetty virasto olisi sitten voitu siirtää muuhun virastoon tai ministeriöön kokonaisuutena.

Lopuksi

Hallituksen esityksessä tuotiin esille myös nykyisen toimintamallin onnistumisia ja hyviä puolia.

> ”Yhteistoiminta-asiamiehen toimisto on pystynyt varsin tehokkaasti edistämään yhteistoimintalainsäädännön noudattamista ennakollisin toimin.”
> ”Yhteistoiminta-asiamiehen työpanos on ollut merkittävä henkilöstörahastoihin liittyvissä ohjaus- ja neuvontatehtävissä”

Yhteistoiminta-asiamiehen toimisto on iloinen näistä kiitoksista, joiden takana on toimiston osalta jo vuodesta 2010 alkanut työ, joka nyt 2026 näyttäisi päättyvän yhteistoiminta-asiamiehen osalta.

”Kaikki ihmistyö on yhteistyötä”

Emil Nestor Setälä, 1864–1935

Kiitos!